

# Ekosystem för social innovation i Sverige

Förutsättningar och utmaningar i främjandet av  
social innovation i Sverige

**April 2022**

**Authors Names:**

Anna Tengqvist, Malin Lindberg, Gloria-Karin López



**Funded by  
the European Union**



Funded by the EU Programme for Employment and Social Innovation (EaSI)

© BuiCaSuS 2021-2023

## Innehåll

1. Sammanfattning	4
2. Introduktion	6
2.1 Bakgrund	6
2.2 Syfte och avgränsning	6
2.3 Metod och material	7
2.4 Nyckelbegrepp	7
3. Ekosystemet för social innovation i Sverige	9
3.1 Policy för social innovation	9
3.2 Klimat för social innovation	12
3.3 Funktioner i ekosystemet	13
4. Europeiska socialfondens roll i ekosystemet	16
5. Utmaningar och behov i ekosystemet för social innovation	18
4.1 Bristfälligt policystöd	18
4.2 Brist på långsiktig finansiering	18
4.3 Otydligt ekosystem	19
4.4 Fortsatt behov av att tydliggöra social innovation	19
4.5 Brist på stöd och samordning av tvärssektoriell samverkan	19
4.6 Brist på kunskap om social innovation	20
6. Diskussion och rekommendationer	20
6.1 Diskussion om Sveriges ekosystem för social innovation	20
6.2 Rekommendationer	23
7. Referenslista	25

## 1. Sammanfattning

---

Europa och Sverige står inför en rad komplexa samhällsutmaningar, i form av t ex arbetslöshet, fattigdom, åldrande befolkning och klimatförändringar. Vikten av sektorsövergripande samarbeten och social innovation betonas alltmer för att hitta nya lösningar på dessa utmaningar. Det finns en stor potential i sociala innovationer att bidra till transformativ och systemisk förändring i samhället.

För att stärka ekosystemen för social innovation i medlemsländerna finansierar EU-kommissionen kompetenscenter för social innovation i medlemsländer. Kompetenscentren ska fungera som resurs till förvaltande myndighet i genomförandet av det nya socialfondsprogrammet. Svenska ESF-rådet har det förvaltande uppdraget i Sverige och har länge stöttat social innovation på den svenska arbetsmarknaden, genom finansiering till projekt på lokal, nationell och internationell nivå.

I "Building Capacity for a Sustainable Society" (BuiCaSuS), ett av sex europeiska konsortier som EU-kommissionen stöttar, ingår Sverige tillsammans med Spanien, Lettland och Frankrike. I Sverige har Mötesplats Social Innovation (MSI) vid Malmö universitet rollen som kompetenscenter, i samarbete med Inkludera och Reach for Change. Under 2021-2023 ska länderna tillsammans stärka de medverkande ländernas ekosystem samt bidra till ett erfarenhetsutbyte kring stöd till social innovation. I arbetet ingår också att ta fram en strategi för kompetenscentrens fortsatta nationella arbete.

Den här rapporten är del av arbetet med BuiCaSuS och ger en övergripande bild av ekosystemet för social innovation i Sverige. Rapporten sammanfattar resultat från tidigare kartläggningar och rapporter, och beskriver förutsättningar, funktioner och aktörer samt möjligheter och utmaningar i ekosystemet för social innovation och socialt företagande i Sverige.

Rapporten beskriver att det i grunden finns goda förutsättningar för social innovation och socialt företagande i Sverige, i form av engagerade aktörer och en mångfald av enskilda initiativ. Den svenska regeringens strategi för socialt företagande och social innovation bidrog också med en god grund som samlande kraft. Det finns dessutom ett utbrett engagemang i många sektorer för att uppnå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Samtidigt råder det brist på tydligt politiskt stöd och styrning för social innovation och socialt företagande i Sverige. Det krävs tillgång till mer långsiktig och systematisk finansiering till att etablera och skala sociala innovationer och sociala företag. Det behövs också mer kunskap och forskning om social innovation, också med fokus på hur samskapande mellan olika samhällsaktörer och samhällssektorer kan främjas för

långsiktig samhällsförändring. Överlag behövs en tydligare organisering av ekosystemet för social innovation. Social innovation kan skapas, stöttas och växlas upp mer effektivt när den sker i organiserade och långsiktiga former.

Så hur kan ekosystemet stärkas på ett sätt som bidrar till social innovation i ordinarie verksamheter och system? För att social innovation ska kunna bidra till bestående samhällsförändring behöver ekosystemets olika funktioner och aktörer möjliggöra och underlätta alla delar och nivåer i processen för social innovation som lyfts fram i denna rapport.

Än så länge finns ett behov av särskilda ekosystem för social innovation och socialt företagande, vilket denna rapport visar. På sikt behöver dock allt fler aktörer anamma socialt innovativa arbetssätt för att kunna ta itu med komplexa samhällsutmaningar, förnya det svenska välfärdssystemet och uppnå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030, på ett systemförändrande och transformativt sätt.

För att stärka ekosystemet för social innovation i Sverige, samt för att integrera socialt innovativa arbetssätt hos aktörer i samtliga samhällssektorer framför rapportförfattarna ett antal rekommendationer:

- Tydligare politisk styrning med nationella mål, riktlinjer och policys
- Stärkt långsiktig finansiering av social innovation
- Stärkt ekosystem för social innovation genom ökad samordning och tvärsektoriell samverkan mellan aktörer och funktioner
- Säkerställ delaktighet och inflytande för målgrupper
- Integrering av social innovation i ordinarie verksamheter
- Främja lokala och regionala plattformar
- Öka kunskapen genom stärkt roll för akademi och forskning i social innovation

För att social innovation ska bli en kraft i att åstadkomma genomgripande strukturell samhällsförändring och omställning på systemnivå i Sverige behövs politiska reformer och social innovation prioriteras nationellt, liksom det nu görs inom EU. Styrningen behöver stärkas och arbetet med social innovation systematiseras, struktureras och samordnas bättre. För att öka kunskapen och genomslaget behöver akademi och forskning i social innovation stärkas liksom stödfunktioner för social innovation och samordningen mellan olika aktörer. Alla sektorer och funktioner inom ekosystemet behöver dela kunskap och samarbeta. En annan avgörande ingrediens för att få till långsiktig och hållbar transformation är att öka och säkerställa delaktigheten och inflytandet hos medborgare.

## 2. Introduktion

---

### 2.1 Bakgrund

Vikten av sektorsövergripande samarbeten och social innovation betonas alltmer för att möta vår tids mest komplexa samhällsutmaningar. I Europeiska socialfondens program i Sverige 2021-2027 finns social innovation med som eget programområde och också som ett perspektiv som ska finnas med i programgenomförandet som helhet.<sup>1</sup> För att stärka ekosystemen för social innovation i medlemsländerna finansierade EU-kommissionen inför programperioden ett kompetenscenter för social innovation i respektive medlemsland.<sup>2</sup> Syftet med kompetenscentren är att stärka ekosystemen för social innovation i samtliga medlemsländer samt att fungera som resurs till förvaltande myndighet i genomförandet av socialfondsprogrammet. I Sverige har Mötesplats Social Innovation (MSI) vid Malmö universitet rollen som kompetenscenter, i samarbete med Inkludera och Reach for Change.

Sveriges kompetenscenter ingår i ett av sex europeiska konsortier, vid namn "Building Capacity for a Sustainable Society" (BuiCaSuS).<sup>3</sup> I konsortiet ska fyra länder (Sverige, Spanien, Lettland och Frankrike) under 2021-2023 stärka medverkande länders ekosystem samt bidra till ett erfarenhetsutbyte kring stöd till social innovation. I arbetet ingår också att ta fram en strategi för kompetenscentrens fortsatta nationella arbete. Den här rapporten är ett led i det arbetet, och syftar till att beskriva ekosystemet för social innovation i Sverige, med dess utmaningar och förutsättningar, utifrån tidigare kartläggningar och rapporter.

### 2.2 Syfte och avgränsning

Syftet med denna rapport är att beskriva ekosystemet för social innovation i Sverige, med fokus på möjliggörande och begränsande faktorer för att det ska bidra till och stärka processer för social innovation.

Beskrivningen tar avstamp i tidigare kartläggningar och rapporter som fokuserar på själva ekosystemet för social innovation, med dess förutsättningar och utmaningar. Genom att göra det vill vi synliggöra behovet av samverkan mellan många olika aktörer, och samskapandet dem emellan, för att kunna möta komplexa

---

<sup>1</sup> <https://www.esf.se/vara-fonder/socialfondsprogrammet-esf-2021-2027/>.

<sup>2</sup> <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=629&langId=en&callId=604&furtherCalls=yes>.

<sup>3</sup> <https://buicasus.eu/>.

samhällsutmaningar – vilket uppmärksammats i både svensk och internationell forskning.<sup>4</sup> Fokuset på ekosystem gör att enskilda innovatörer och entreprenörer inte på egen hand förväntas kunna förbättra världen, utan att det behövs ett samspel och samskapande med andra samhällsaktörer.<sup>5</sup> Stöttning av enskilda innovatörer och entreprenörer och att kartlägga deras förutsättningar görs redan förtjänstfullt av andra aktörer i Sverige.<sup>6</sup> Deras insatser och kartläggningar ligger till grund för den här rapporten.

Ambitionen med rapporten är att ge en övergripande bild av ekosystemets förutsättningar, funktioner och aktörskategorier samt de utmaningar och möjligheter som finns. Den kommer däremot inte att ge en heltäckande bild av samtliga aktörer eller insatser inom ekosystemet. Eftersom kompetenscentrens arbete är kopplat till genomförandet av Socialfondsprogrammet innehåller rapporten också ett avsnitt som beskriver ESF:s arbete kopplat till social innovation.

## 2.3 Metod och material

De senaste åren har flera kartläggningar och andra sorters rapporter gjorts, som beskriver ekosystemet för social innovation och socialt företagande i Sverige. I denna rapport ger en sammanfattande beskrivning av resultat och slutsatser från några av dessa tidigare rapporter.

De rapporter som ligger till grund för rapporten är märkta med en asterisk i referenslistan, som finns i slutet av rapporten. Rapporterna är framtagna av Vinnova, Tillväxtverket, EU-kommissionen, Nordiska Ministerrådet, Mötesplats Social Innovation, Lunds universitet, Region Stockholm, Reach for Change, Ashoka m.fl.

Identifiering och genomgång av tidigare rapporter har gjorts av MSI, med fokus på rapporter som beskriver det svenska ekosystemet samt dess utmaningar och förutsättningar. För att kunna ge en så aktuell överblick som möjligt av det svenska ekosystemet har urvalet begränsats till rapporter publicerade efter 2014.

## 2.4 Nyckelbegrepp

Här finns förklaringar av begrepp som är centrala i rapporten.

---

<sup>4</sup> Se t.ex. Butzin & Terstriep, 2018; Gawell et al, 2020; Mulgan & Pulford, 2010.

<sup>5</sup> Domanski & Kaletka, 2018, Kaletka et al, 2016.

<sup>6</sup> Se t.ex. <https://www.samhällsentreprenörskap.com>.

### **Social innovation**

”Sociala innovationer är innovationer som är sociala i både sina mål och medel. Mer specifikt definierar vi sociala innovationer som nya idéer (produkter, tjänster och modeller) som simultant möter sociala behov (mer effektivt än alternativen) och skapar nya relationer och samarbeten.”<sup>7</sup>

Ovanstående definition av social innovation är hämtad från en policyrapport som utgör avstamp för EU:s politik inom området. I Sverige definierar MSI social innovation som ”nya innovativa tjänster, produkter, processer, samarbeten och metoder som strävar efter att möta samhällets utmaningar”, i enlighet med EU-kommissionens innovations- och tillväxtstrategi.<sup>8</sup>

I EU-rapporten betonas att social innovation är avgörande för att hitta nya lösningar på de samhällsutmaningar som Europa står inför i form av arbetslöshet, fattigdom, åldrande befolkning, klimatförändringar m.m.<sup>9</sup> I både politik och forskning uppmärksammas dessutom potentialen hos sociala innovationer att bidra till transformativ och systemisk förändring i samhället.<sup>10</sup> Tidigare studier har uppmärksammat att såväl enskilda innovatörer och entreprenörer, som civilsamhällesorganisationer, företag, kommuner, myndigheter och akademi kan vara drivande i att utveckla sådana innovationer – ofta i samverkan med varandra.<sup>11</sup>

### **Socialt företagande och socialt entreprenörskap**

Med socialt företagande menas individer och organisationer som driver näringsverksamhet som ett medel för att uppnå samhällsnyttiga mål.<sup>12</sup> Enligt Tillväxtverket mäter sociala företag sina resultat i samhällsnyttiga mål och återinvesterar huvuddelen av det ekonomiska överskottet i verksamheten. Socialt företagande är ett av flera möjliga uttryck för så kallat socialt entreprenörskap – d.v.s. praktiskt agerande för att förverkliga nya lösningar på samhällsutmaningar och sociala behov genom att mobilisera och kombinera olika resurser och aktörer, samt skapa passande organisationsformer och affärsmodeller.<sup>13</sup> Socialt entreprenörskap kan därmed ses som en del i processen att utveckla sociala innovationer.

---

<sup>7</sup> BEPA, 2010, sid 7.

<sup>8</sup> <https://socialinnovation.se/si/>.

<sup>9</sup> BEPA, 2010.

<sup>10</sup> Westley et al, 2017.

<sup>11</sup> Se t.ex. Butzin & Terstriep, 2018; Gawell et al, 2020; Lindberg 2021.

<sup>12</sup> <https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/affarsutveckling/socialt-foretagande/vad-ar-socialt-foretagande.html>.

<sup>13</sup> Lundgaard Andersen et al, 2016; Nordiska ministerrådet, 2014; European Commission, 2019.

## Ekosystem

Med ekosystem menas här den miljö av aktörer och ramverk som behöver finnas för att sociala innovationer och sociala företag ska kunna utvecklas och växa.<sup>14</sup> I en internationell forskningsartikel beskrivs ekosystemet som en "lök" med fyra lager<sup>15</sup>:

- **Strukturer** – som avser befintliga politiska, ekonomiska och tekniska system m.m.
- **Normer** – som samhällets attityder och ramverk, offentliga sektorns ansvar m.m.
- **Funktioner** – som avser affärs- och verksamhetsmodeller, arbetssätt och styrning, spridning och skalning m.m.
- **Roller** – som avser berörda målgruppers och intressenters drivkrafter, attityder, kompetenser, kapacitet, m.m.

I ekosystemet påverkar interaktioner och relationer mellan de olika faktorerna förutsättningarna för miljön, och sammansättningen av de olika funktionerna kan främja eller hindra utvecklingen och förmågan att lyckas, enligt Tillväxtverket.<sup>16</sup> Alla samhällssektorer har viktiga roller i ett sådant ekosystem och samverkan ses som en förutsättning för att skapa långsiktiga processer och lösningar.<sup>17</sup>

## 3. Ekosystemet för social innovation i Sverige

---

I det här avsnittet beskrivs ekosystemet för social innovation i Sverige. Inledningsvis beskrivs de förutsättningar ekosystemet har i form av policy och andra strukturer. Därefter beskrivs det klimat och de normer som finns för social innovation i Sverige. Slutligen beskrivs de funktioner som ekosystemet består av, och en översikt av de aktörer som finns inom funktionerna.

### 3.1 Policy för social innovation

I detta avsnitt beskrivs ett urval av policy på olika nivåer, som påverkar ekosystemet för social innovation och socialt företagande i Sverige.

#### Internationell policy

---

<sup>14</sup> Domanski & Kaletka, 2018.

<sup>15</sup> Kaletka et al, 2016.

<sup>16</sup> Tillväxtverket, 2017.

<sup>17</sup> Domanski & Kaletka, 2018.

På global nivå är Agenda 2030 ett ramverk som påverkar ekosystemet för social innovation och socialt företagande i Sverige. Agenda 2030 är ett globalt initiativ från FN där världen uppmanas att ställa om till ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart samhälle.<sup>18</sup> I uppdraget att samordna genomförandet av agendan nationellt i Sverige beskrivs att en viktig framgångsfaktor för arbetet är att "initiera och främja samverkan och partnerskap mellan olika samhällsaktörer".<sup>19</sup> I uppdraget beskrivs också att mänskliga rättigheter och jämställdhet är centrala utgångspunkter för arbetet med Sveriges genomförande av Agenda 2030, särskilt med fokus på barns rättigheter, barns och ungas perspektiv och rätt till delaktighet, samt på vad som behöver göras för att nå dem som befinner sig i en särskilt utsatt situation och att inte lämna någon utanför. Social innovation ses som centralt för att uppnå de globala hållbarhetsmålen, vilket uppmärksammats i svensk forskning.<sup>20</sup>

EU-kommissionen har genom ett flertal initiativ prioriterat social innovation, t ex genom Horizon 2020, EaSI och ESF. Den beskrivna satsningen på kompetenscenter för social innovation i samtliga medlemsländer är ett annat exempel. EU-kommissionen lanserade också 2021 en ny handlingsplan för den sociala ekonomin, som avser organisationer som har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn – såsom föreningar, stiftelser, kooperativ och sociala företag.<sup>21</sup> I handlingsplanen presenteras förslag för att mobilisera den sociala ekonomins potential, bland annat genom social innovation som sägs erbjuda nya sätt att möta sociala behov och samhällsutmaningar, förändra sociala relationer och erbjuda nya angreppssätt för policyförnyelse, med potential att nå systemförändring. Genom att de arbetar ur ett "bottom-up" perspektiv och finns nära communities/medborgare och de problem som de möter, sägs den sociala ekonomins aktörer ha goda förutsättningar att bidra till innovativa lösningar.

### **Nationell policy**

För att stötta utvecklingen av socialt företagande och sociala innovationer lanserades 2018 en nationell strategi av Sveriges regering.<sup>22</sup> Strategin syftade till att främja ett hållbart samhälle genom socialt företagande och social innovation. Strategin pekade ut fem områden där utvecklingsbehov identifierats och insatser genomfördes, som illustreras i Figur 1 nedan.

---

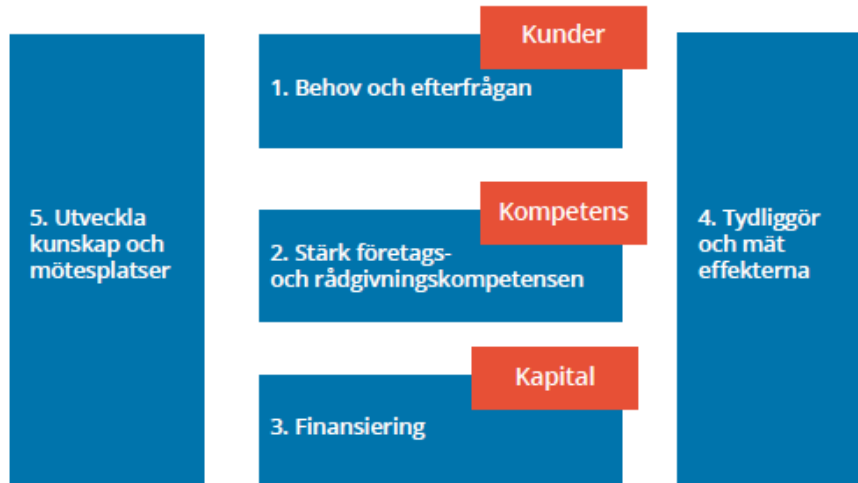
<sup>18</sup> United Nations, 2015.

<sup>19</sup> Regeringen, 2020, sid 3.

<sup>20</sup> Bonnedahl et al, 2022.

<sup>21</sup> European Commission, 2021.

<sup>22</sup> Regeringskansliet, 2018.



Figur 1. Utvecklingsområden för socialt företagande och social innovation i Sverige.<sup>23</sup>

När strategin lanserades fick Vinnova och Tillväxtverket uppdrag att ta fram finansieringsinsatser som skulle stärka utvecklingen av social innovation respektive socialt företagande.<sup>24</sup> Insatserna omfattade stöd till individuella projekt, innovations- och företagsfrämjare, intermediärer, finansiärer, akademi m.fl.

Strategin och dess åtföljande insatser omfattade perioden 2018-2020 och har därefter inte förnyats. Den beskrivs som fortfarande gällande,<sup>25</sup> dock utan någon avsatt finansiering till fortsatta insatser. I strategin beskrevs behovet av långsiktiga insatser som framgångsfaktor för att stärka social innovation och socialt entreprenörskap.

En gemensam bild i de genomgångna rapporterna är att det saknas en samlad politik för social innovation och socialt företagande i Sverige. På EU-nivå finns däremot ett stort intresse för social innovation och socialt företagande och satsningar görs även på regeringsnivå i flera medlemsländer.<sup>26</sup>

När det gäller just socialt företagande så anger över hälften av de sociala företagare som tillfrågats i en kartläggning av MSI att de upplever ett lågt eller mycket lågt politiskt stöd för socialt företagande i dagens Sverige.<sup>27</sup> Ungefär en tredjedel upplever däremot medelhögt eller högt politiskt stöd.

## Regional och lokal policy

<sup>23</sup> Regeringskansliet, 2018, sid 6.

<sup>24</sup> <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/02/regeringen-lanserar-strategi-for-att-starka-utvecklingen-av-sociala-foretag-och-social-innovation/>.

<sup>25</sup> <https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/affarsutveckling/socialt-foretagande.html>.

<sup>26</sup> Ashoka & Reach for Change, 2021.

<sup>27</sup> Mötesplats Social Innovation, 2021.

I en rapport konstateras att regioner och kommuner ofta saknar styrdokument, policys samt strategier som främjar social innovation och socialt entreprenörskap.<sup>28</sup> I de fall de finns med är formuleringarna ofta allmänna och inte tillräckligt konkreta för att skapa en samsyn. Det efterfrågas också tydligare mål för att frågorna ska komma högre upp på den lokala och regionala agendan. Den traditionellt stuprörsorganiserade byråkratin beskrivs inte matcha de tvärspektoriella konstellationer och hybridformer som social innovation och socialt entreprenörskap ofta omfattar.

### **Offentlig upphandling**

I flera rapporter påtalas att offentlig upphandling kan användas för att främja social innovation och socialt företagande.<sup>29</sup> Det kan bland annat göras genom sociala klausuler eller reserverade kontrakt. En slags mellanform av offentlig upphandling och offentligt bidrag är idéburet offentligt partnerskap (IOP), som är en modell för att tackla samhällsutmaningar i samarbete mellan civilsamhället och offentliga sektorn.<sup>30</sup> Det finns dock en osäkerhet bland offentliga aktörer på hur upphandlingslagen och IOP kan användas på ett rättssäkert sätt.<sup>31</sup>

### **Avsaknad av enhetlig organisationsform för sociala företag**

En utmaning på policyområdet är att sociala företag organiseras i en mängd olika former – såsom aktiebolag, stiftelser, ideella och ekonomiska föreningar – och ibland i kombination av flera.<sup>32</sup> Detta görs för att navigera mellan olika ägarformer, beskattningsformer, affärsmodeller och styrningssätt som hör ihop med olika juridiska organisationsformer. Eftersom det saknas en enhetlig kategorisering av sociala företag är det svårt att identifiera dem och följa deras utveckling, t ex i en databas.<sup>33</sup>

## **3.2 Klimat för social innovation**

I detta avsnitt beskrivs vilken efterfrågan som finns på social innovation i Sverige idag, och hur klimatet ser ut för att utveckla och stötta sociala innovationer.

I Sveriges nationella strategi för socialt företagande och social innovation beskrivs att det finns ett behov av att främja social innovation och socialt entreprenörskap i Sverige för att möta samhällsutmaningar på global, nationell, regional och lokal nivå.<sup>34</sup> I strategin

---

<sup>28</sup> Region Stockholm, 2020.

<sup>29</sup> Region Stockholm, 2020; Tillväxtverket, 2017; Vinnova, 2018; European Commission, 2019.

<sup>30</sup> <https://socialforum.se/vara-verksamheter/verksamheter-och-projekt/ideburet-offentligt-partnerskap/>.

<sup>31</sup> Hugosson & Wefer, 2021; European Commission, 2019.

<sup>32</sup> Nachemson-Ekwall, 2021a, Nordiska Ministerrådet, 2014; Tillväxtverket, 2017; European Commission, 2019.

<sup>33</sup> Ashoka & Reach for Change, 2021.

<sup>34</sup> Regeringskansliet, 2018.

framhålls även att social innovation är ett centralt arbetssätt för att nå hållbarhetsmålen i Agenda 2030, vilket även uppmärksammas i svensk forskning.<sup>35</sup>

I en kartläggning av Stockholmsregionens ekosystem för socialt företagande beskrivs att social innovation kan bidra till ökad förändringsbenägenhet i organisationer som offentlig sektor, att fånga upp behov som annars förbises, till målgrupps- och brukarfokus, inkludering, ökad kvalitet i välfärdstjänster, fler jobb, kompetensförsörjning och tillväxt.<sup>36</sup>

I en annan svensk kartläggning beskrivs att social innovation och socialt entreprenörskap på tio år blivit mer aktuellt och har gått från att vara något mer udda till att vara något som "alla pratar om".<sup>37</sup>

Andra nationella trender som kan påverka klimatet för social innovation och socialt entreprenörskap lyfts fram i samma kartläggning, t ex att det i Sverige ses som allt viktigare att ha ett meningsfullt arbete och att bidra till en bättre värld genom sitt yrkesliv.<sup>38</sup> Det konstateras också att det finns en allt tydligare enighet om att det behövs tvärssektoriella samarbeten och partnerskap mellan organisationer för att skapa och "skala" förändring.

### 3.3 Funktioner i ekosystemet

#### Kunskap och forskning

Ett hållbart ekosystem för social innovation behöver kunskap om vad social innovation är, hur det sker och hur det kan främjas. Här kan akademi och forskning ta en än tydligare roll i att tillsammans med andra aktörer öka kunskapen och samskapa socialt innovativa sätt att möta samhällsutmaningar.<sup>39</sup> Forskning om social innovation har expanderat i Sverige de senaste tio åren, men det beskrivs fortfarande som ett relativt eftersatt område som är svårt att hitta finansiering till att beforska.<sup>40</sup>

Flera lärosäten har en drivande roll i främjandet av social innovation i Sverige. Bland annat har Mötesplats Social Innovation inrättats som en nationell kunskapsnod vid Malmö universitet, med regionala noder vid Jönköping University, Luleå tekniska universitet, Umeå universitet och Örebro universitet.<sup>41</sup> Dessutom finns det många forskare inom

---

<sup>35</sup> Bonnedahl et al, 2022.

<sup>36</sup> Region Stockholm, 2020.

<sup>37</sup> Ashoka & Reach for Change, 2021.

<sup>38</sup> Ashoka & Reach for Change, 2021.

<sup>39</sup> Hansson et al, 2014; Nordiska Ministerrådet, 2014.

<sup>40</sup> Bonnedahl et al, 2022; Region Stockholm, 2020; Vinnova, 2018.

<sup>41</sup> <https://socialinnovation.se/msi/>.

många olika forskningsområden som forskar tillsammans med samhällsaktörer för att förstå och främja social innovation.<sup>42</sup>

## Finansiering

Finansiering till social innovation i Sverige är framför allt riktat till de tidigaste stadierna i processen, med tidsbegränsad projektfinansiering till att utveckla och testa nya idéer.<sup>43</sup> Bristen på långsiktig finansiering med förståelse för sociala innovatörers och företagares verklighet är något som enskilda organisationer, innovatörer och företagare pekar ut som ett stort hinder för att etablera och sprida nytänkande verksamheter.<sup>44</sup>

Projektmedel finns att söka till social innovation och socialt företagande i Sverige, från olika samhällsaktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Lokalt och regionalt kan projektmedel sökas från bl.a. kommuner, regioner och olika stiftelser. Nationellt kan projektmedel sökas från bl.a. från Vinnova, Tillväxtverket och Allmänna arvsfonden. Internationellt kan projektmedel sökas från bl.a. från EU via t.ex. Europeiska socialfonden och i viss mån från Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Mer långsiktig finansiering till implementering och drift av sociala innovationer omfattar bl.a. offentlig upphandling av tjänster inom välfärdsområdet, socialt företagande med försäljning av varor och tjänster i sociala syften, samt mikrolån och interna medel.

Den finansiering som kommer från myndigheter och andra offentliga aktörer motiveras ofta av behovet av tvärssektoriell samverkan för att möta komplexa samhällsutmaningar, där social innovation ses som en möjlig väg.<sup>45</sup> Den offentliga finansieringen påverkas ofta av styrning på EU-nivå och nationell nivå, där social innovation i vissa fall prioriteras. I samband med lanseringen av den svenska strategin för socialt företagande och social innovation fick till exempel Vinnova och Tillväxtverket uppdrag som möjliggjort finansiering av ett stort antal insatser i form av stöd till individuella projekt, innovations- och företagsfrämjare, intermediärer, finansiärer, akademi m.fl.<sup>46</sup> Vinnova har även valt att integrera nya arbetssätt i sin ordinarie verksamhet, som i likhet med social innovation fokuserar på att möta aktuella samhällsutmaningar på nytänkande sätt genom samskapande och målgruppsmedverkan när de finansierar utvecklingsprojekt.<sup>47</sup>

Det finns också aktörer i civilsamhället som bidrar till finansiering av social innovation, t ex Mikrofonden. Mikrofonden Sverige har gjort ca 125 impact investeringar genom mikrofinansieringar och är således Sveriges största sociala investerare.<sup>48</sup> Vidare har

---

<sup>42</sup> Se t.ex. <https://socialinnovation.se/si/forskning-i-samverkan/>.

<sup>43</sup> Gawell et al, 2020; Lindberg, 2021.

<sup>44</sup> Lindberg, 2021; Mötesplats Social Innovation, 2021; Nordiska Ministerrådet, 2014.

<sup>45</sup> Lindberg m.fl., 2018; Regeringskansliet, 2018; Vinnova 2018.

<sup>46</sup> Regeringskansliet, 2018.

<sup>47</sup> <https://www.vinnova.se/m/missions/>.

<sup>48</sup> <https://mikrofonden.se/om-mikrofonden/>.

Mikrofonden gett vägledning till annan finansiering åt än fler aktörer än de som fått finansiering.

Några exempel på alternativa former av finansiering som bedöms kunna skapa mer långsiktiga förutsättningar för social innovation och socialt företagande är<sup>49</sup>:

- **Idéburet offentligt partnerskap (IOP)** är en slags mellanform av offentlig upphandling och bidrag för att tackla samhällsutmaningar i samarbete mellan civilsamhället och offentliga sektorn.
- **Sociala utfallskontrakt** (social impact bonds) är en finansieringsmodell där privata investerare och offentliga aktörer gemensamt finansierar sociala utvecklingsinsatser, och där enskilda sociala innovatörer/entreprenörer kan medverka i utförandet.
- **Sociala investeringsfonder** (som inte är detsamma som social investment funds på engelska) innebär att offentliga medel överförs mellan olika räkenskapsår och förvaltningar i en kommun eller region, för att möjliggöra långsiktiga utvecklingsinsatser inom sociala områden.

### Plattformer och nätverk för social innovation

En annan funktion i ekosystemet, som uppmärksammas i flera tidigare rapporter, är samordnande miljöer, plattformer eller nätverk för att främja social innovation.<sup>50</sup> I Sverige finns exempel på sådana plattformer på nationell nivå (t.ex. Mötesplats Social Innovation),<sup>51</sup> regional nivå (t.ex. Partnerskapet för social innovation i Örebro län),<sup>52</sup> och lokal nivå (t.ex. Innovationsplattformen i Umeå).<sup>53</sup> Det finns också nätverk för stödaktörer från olika delar av landet (t.ex. Samhällsentreprenörskap Sverige).<sup>54</sup>

Det saknas en övergripande struktur för samordning av ekosystemets aktörer i Sverige, med långsiktig organisering och finansiering. I en undersökning bland sociala företagare i Sverige uppger 70% att de inte tillhör någon stödorganisation.<sup>55</sup>

### Kapacitetsbyggande, råd och stöd

En annan funktion i ekosystemet är, enligt tidigare rapporter, att bidra med kapacitetsbyggande till social innovation och socialt företagande genom rådgivning,

---

<sup>49</sup> Lindberg, 2021; Nachemson-Ekwall, 2021a, 2021b.

<sup>50</sup> Se t.ex. Ashoka & Reach for Change, 2021; Nordiska Ministerrådet, 2014; Vinnova, 2018

<sup>51</sup> <https://socialinnovation.se/msi/>.

<sup>52</sup> <https://utveckling.regionorebrolan.se/sv/kultur-och-civilsamhalle/natverk-och-samverkan/partnerskapet-for-sociala-innovationer/>.

<sup>53</sup> <https://www.umea.se/investera/arkiv/nyhetsarkiv/nyheter/umeainnovationsplattformforhallbarastader.5.6b6916c5176643deceea2f.html>.

<sup>54</sup> <https://www.samhällsentreprenörskap.com/>.

<sup>55</sup> Ashoka & Reach for Change, 2021.

kompetensutveckling, stöd och nätverk.<sup>56</sup> Det erbjuds både av aktörer som särskilt riktar sig till sociala innovatörer/entreprenörer och av aktörer som breddat sin ordinarie målgrupp till att omfatta även sociala innovatörer/entreprenörer.

### ***Aktörer som specifikt stöttar social innovation***

I Sverige finns flera olika aktörer som är särskilt inriktade på att stötta sociala innovatörer och sociala företagare.<sup>57</sup> En särskilt rutinerad aktör inom området är Coompanion, som stöttat kooperativt företagande och social innovation genom rådgivning, utbildning, informationsspridning och utvecklingsprojekt ända sedan 1980-talet (då de kallades för Lokala Kooperativa Utvecklingscentra). Coompanion drivs i samarbete mellan enskilda kooperativ, sociala företag, studieförbund, offentliga aktörer m.fl.<sup>58</sup> Även Ashoka har stöttat sociala innovatörer och sociala företagare sedan 1980-talet, även om deras nordiska gren – Ashoka Nordic – formellt bildades 2011. Andra aktörer som särskilt stöttar sociala innovatörer och sociala företagare i Sverige är t.ex. Reach for Change, Inkludera, SE Forum, Norrskan, Impact Hub och Effektfullt.

### ***Traditionella innovations- och företagsfrämjare***

I Sverige finns även innovations- och företagsfrämjare, som traditionellt främst stöttat teknik- och industrifokuserad innovation och företagande. Det handlar om inkubatorer, innovationskontor, science parks m.fl. som erbjuder rådgivning, kompetensutveckling, nätverk, lokaler, metoder m.m. till enskilda innovatörer och entreprenörer.<sup>59</sup> Deras traditionella inriktning har gjort att sociala innovatörer/entreprenörer haft svårt att få tillgång till rätt sorts stöd för att förverkliga sina idéer. Under 2000-talet har deras fokus emellertid börjat breddas för att bättre kunna bidra till att möta aktuella samhällsutmaningar och förverkliga Agenda 2030. Det har lett till att allt fler riktar sig även till sociala innovatörer och entreprenörer, som t.ex. Social Impact Lab vid Örebro universitet<sup>60</sup> och The Joint Way<sup>61</sup> med bl.a. Ideon Innovation Movexum, Bizmaker och VentureLab.

## **4. Europeiska socialfondens roll i ekosystemet**

---

<sup>56</sup> Se t.ex. Nordiska Ministerrådet, 2014; Tillväxtverket, 2017; Vinnova, 2018.

<sup>57</sup> Ashoka & Reach for Change, 2021; Nordiska Ministerrådet, 2014; Region Stockholm, 2020.

<sup>58</sup> <https://coompanion.se/coompanion/om-coompanion/>.

<sup>59</sup> Lindberg, 2020, 2021.

<sup>60</sup> <https://www.oru.se/samverkan/oru-innovation/social-impact-lab/>.

<sup>61</sup> <https://www.thejointway.se/>.

Denna rapport är skriven för att utgöra grund för kompetenscentret för social innovations fortsatta arbete, kopplat till genomförandet av Socialfondsprogramme 2021-2027. Därför beskrivs här särskilt ESF som aktör i ekosystemet.

Europeiska socialfonden (ESF) har länge stöttat social innovation på den svenska och europeiska arbetsmarknaden, genom finansiering till projekt på lokal, nationell och internationell nivå.<sup>62</sup> Ända sedan ESF inrättades 1957 har fonden finansierat insatser för att utveckla, testa och sprida nytänkande insatser för arbetslivsinkludering, kompetensförsörjning, integration och fattigdomsbekämpning. I Sverige visar rapporten "Social innovation i Europeiska socialfonden – en sammanställning av forskning och projekt" att många ESF-finansierade projekt utvecklat nytänkande metoder och verksamheter för förnyelse och inkludering inom arbetslivsområdet.<sup>63</sup>

I rapporten urskiljs social innovation i ESF-projekt bland annat i form av nytänkande identifiering och förståelse av samhällsutmaningar utifrån en mångfald av perspektiv. Det urskiljs även i form av nytänkande involvering av berörda målgrupper för att förstå och adressera utmaningarna. Nytänkande samverkan mellan aktörer, sektorer och länder för att adressera utmaningarnas komplexitet är ett annat innovativt inslag. Utformning och test av nya lösningar för att adressera utmaningarna är också centralt, likväl som implementering av de nya lösningarna inom ramen för nya eller befintliga verksamheter. Slutligen är skapande och uppföljning av social förändring för människor, organisationer och samhälle genom implementeringen av de nya lösningarna en viktig del.

Samtidigt har det visat sig vara svårt för ESF-projekt att förändra grundläggande strukturer i organisationer och samhälle.<sup>64</sup> Projektfinansieringens tidsbegränsning, öronmärkning, likviditetskrav och administrationsbörda har inneburit att kortsiktiga, individfokuserade insatser varit enklare att genomföra än långsiktiga, strukturförändrande insatser. Därmed bedöms ESF-projekt främst kunna motverka symptomen på, snarare än grundorsakerna till, exkludering i arbetsliv och samhälle. Dessutom kan ESF-projekten skymma sikten för arbetsmarknadens strukturella problem, som kräver mer traditionella politiska reformer än innovativa projekt.

Framöver stärks ESF:s fokus på social innovation än mer i den svenska kontexten. Dels genom att social innovation finns med både som eget programområde och som ett genomgående perspektiv i den kommande programperioden för ESF i Sverige under 2021-2027. Dels genom det nationella kompetenscenter för social innovation som ESF finansierat uppstarten av, där denna rapport ingår som en del.

---

<sup>62</sup> European Commission, 2019.

<sup>63</sup> Lindberg et al, 2018.

<sup>64</sup> Ahmed et al, 2017; Lindberg et al, 2018.

## 5. Utmaningar och behov i ekosystemet för social innovation

---

I detta avsnitt beskrivs behov och utmaningar i det svenska ekosystemet för social innovation, inom några centrala områden som ringats in i tidigare rapporter.

### 4.1 Bristfälligt policystöd

En slutsats i tidigare rapporter är att det råder brist på tydliga avsiktsförklaringar och riktlinjer från politiskt håll, för att social innovation ska prioriteras och användas som ett effektivt angreppssätt för att identifiera och möta samhällsutmaningar i Sverige.<sup>65</sup>

I en kartläggning lyfts särskilt behovet av att sätta mål och följa upp arbetet för social innovation från nationellt politiskt håll.<sup>66</sup> För att fler sektorer, medborgare och intressenter ska bli delaktiga i att möta samhällsutmaningar på nytänkande sätt behövs mål och styrning som driver detta på nationell, regional och lokal nivå.

### 4.2 Brist på långsiktig finansiering

Tidigare rapporter lyfter upp brist på finansiering av social innovation som en flaskhals för att stötta, vidareutveckla och skala social innovation i Sverige.<sup>67</sup> Även EU-kommissionen påtalar i en rapport att Sverige ligger efter övriga Europa när det gäller att skapa goda förutsättningar för social innovation genom att det saknas en utvecklad finansiering för att stötta och skala det.<sup>68</sup>

En särskild utmaning är att möjligheten till finansiering varierar i innovationsprocessens olika delar, där det ofta är lättare att få finansiering till tidiga delar av idéutveckling och test men svårare till implementering och skalning.<sup>69</sup>

---

<sup>65</sup> Ashoka & Reach for Change, 2021; Region Stockholm, 2020; Vinnova, 2018.

<sup>66</sup> Region Stockholm, 2020.

<sup>67</sup> Ashoka & Reach for Change, 2021; Region Stockholm, 2020; Vinnova, 2018.

<sup>68</sup> European Commission, 2020.

<sup>69</sup> Lindberg, 2021; Nordiska Ministerrådet, 2014; Region Stockholm, 2020; Vinnova, 2018.

En rapport som särskilt fokuserar på framväxten av en svensk social finansmarknad konstaterar att Sverige ligger efter andra jämförbara länder när det gäller bankers och investerares involvering i social hållbarhet.<sup>70</sup>

### 4.3 Otydligt ekosystem

Brist på policystöd och långsiktig finansiering bidrar sammantaget till att göra ekosystemet för social innovation alltför otydligt. Det råder brist på passande former och finansiering för långsiktig samordning mellan olika aktörer och initiativ för att stötta social innovation. Detta påverkar förutsättningarna för ekosystemets aktörer att samverka, aktivt driva, kvalitetsutveckla och samordna frågor om stöd till social innovation. En annan sida av myntet är att enskilda innovatörer och entreprenörer ofta saknar tillräckligt med stöd och nätverk i sina utvecklingsprocesser.<sup>71</sup> Brist på samordning genom ett otydligt ekosystem gör att sociala innovationer inte får förutsättningar att skalas upp. I kartläggningen Nordic Changemaker Map beskrivs särskilt behovet av att koppla samman enskilda innovatörer med andra aktörer för att hitta och växla upp lösningar.<sup>72</sup>

### 4.4 Fortsatt behov av att tydliggöra social innovation

Det finns fortfarande behov av att tydliggöra begreppen social innovation, socialt företagande och socialt entreprenörskap - och hur det görs i praktiken - då det finns olika förståelser av detta hos olika aktörer.<sup>73</sup> Traditionella normer kring vad som är innovation och vad som är värdeskapande gör att värdet och potentialen kan missas i samhällsnyttiga initiativ. Det finns fortfarande okunskap, låg prioritering och negativa attityder kring social innovation och entreprenörskap bland vissa aktörer. Det finns behov av att förtydliga vad social innovation innebär utifrån etablerade definitioner och vilka värden det kan bidra med för individer, organisationer och samhälle.

### 4.5 Brist på stöd och samordning av tvärssektoriell samverkan

Den tvärssektoriella samverkan för att möta samhällsutmaningar som allt mer efterfrågas i samhället saknar tillräckligt med stöd och organisering för att komma till stånd i större utsträckning än idag, enligt flera rapporter.<sup>74</sup> Det finns otillräckligt politisk styrning men också praktiska exempel för hur det går att öka samverkan och koordinering mellan olika

---

<sup>70</sup> Nachemson-Ekwall, 2021b.

<sup>71</sup> Ashoka & Reach for Change, 2021; Region Stockholm, 2020; Vinnova, 2018.

<sup>72</sup> Ashoka & Reach for Change, 2021.

<sup>73</sup> Region Stockholm, 2020; European Commission, 2019.

<sup>74</sup> Hansson et al, 2014; Nordiska Ministerrådet, 2014; Region Stockholm, 2020; Vinnova, 2018.

aktörer och delar i ekosystemet för social innovation. Tidigare rapporter påtalar behovet av en systemansats med strategisk koordinering av stora och små aktörer inom området.<sup>75</sup>

Samordning mellan olika samhällsaktörer och samhällssektorer är också komplicerat och att överbrygga stuprör i utvecklingsarbete är lättare sagt än gjort, enligt flera rapporter.<sup>76</sup> Olika sektorer och organisationer har ofta olika agendor och arbetssätt, vilket gör att samverkan kräver tid, uthållighet och samordning. Samordningen är också komplex då den ofta omfattar flera verksamhets- och politikområden. Det finns också utmaningar som handlar om maktobalans mellan sektorer och det kan dessutom krävas särskilda åtgärder för att säkerställa att målgrupper och underrepresenterade sektorer har möjlighet och incitament att medverka.

## 4.6 Brist på kunskap om social innovation

I tidigare rapporter om ekosystem för social innovation finns gott om kunskap om utmaningar och hinder för social innovation och socialt företagande, samt om olika metoder och insatser för att stötta detta. Däremot finns få analyser av vilka faktorer som bidrar till att ett visst stöd blir framgångsrikt, eller vilka former för stöd som fungerar väl för att främja social innovation.

Överlag sägs det finnas behov av mer kunskap och forskning om social innovation, eftersom det fortfarande är ett relativt nytt forskningsområde som dessutom är svårt att hitta forskningsfinansiering till.<sup>77</sup> Det efterfrågas även en tydligare roll för akademien i social innovation, där forskare, studenter och andra medverkar i sektorsöverskridande samverkan för att möta aktuella samhällsutmaningar.

## 6. Diskussion och rekommendationer

---

### 6.1 Diskussion om Sveriges ekosystem för social innovation

I detta avsnitt diskuteras vad som behövs för att utforma och stärka ett ekosystem som på kort och lång sikt kan möjliggöra effektiva sätt att möta samhällsutmaningar i

---

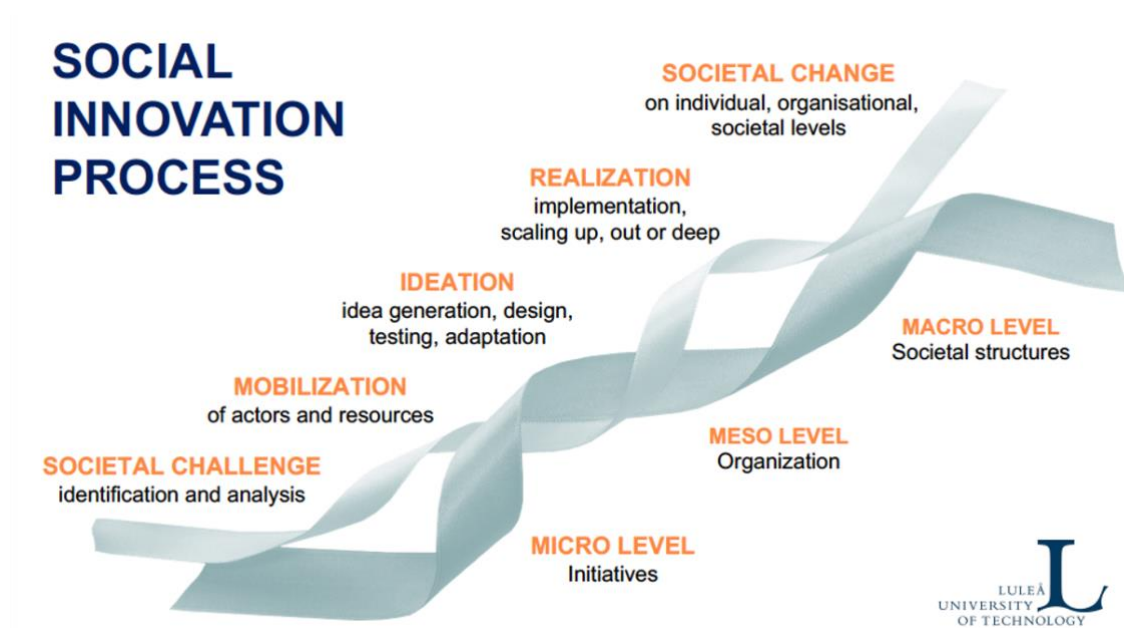
<sup>75</sup> Ashoka & Reach for Change, 2021; Region Stockholm, 2020; Tillväxtverket, 2017.

<sup>76</sup> Ashoka & Reach for Change, 2021; Gawell et al, 2020; Region Stockholm, 2020.

<sup>77</sup> Hansson et al, 2014; Nordiska ministerrådet, 2014; Region Stockholm, 2020; Vinnova, 2018.

Sverige. Särskilt diskuteras hur ekosystemet kan stärkas på ett sätt som bidrar till social innovation i ordinarie verksamheter och system.

En utgångspunkt för diskussionen är de olika delar och nivåer som omfattas i processen för social innovation, som illustreras i Figur 2 nedan baserat på svensk och internationell forskning.



Figur 2. Delar och nivåer i social innovation.<sup>78</sup>

De delar som omfattas i processen för social innovation handlar om att:

- identifiera och analysera samhällsutmaningar,
- mobilisera aktörer och resurser,
- utveckla och testa nya lösningar,
- implementera och skala lösningar, samt att
- skapa och synliggöra värden av de nya lösningarna för individer, organisationer och samhällsstrukturer.

De nivåer som omfattas i processen för social innovation är en mikronivå med enskilda initiativ till social förändring, en mesonivå med organisering av dessa initiativ och en makronivå med de samhällsstrukturer som påverkar samt påverkas av initiativen.

För att social innovation ska kunna bidra till bestående samhällsförändring behöver ekosystemets olika funktioner och aktörer möjliggöra och underlätta alla delar och nivåer i processen. Några centrala insatsområden är att:

<sup>78</sup> T.ex. Mulgan & Pulford, 2010; Lindberg, 2021; Westley et al, 2017.

1. Synliggöra behov och samhällsutmaningar ur en mångfald av perspektiv
2. Skapa förutsättningar för tvärssektoriell samverkan
3. Möjliggöra aktiv medverkan för de målgrupper och andra intressenter som direkt berörs av samhällsutmaningen
4. Säkerställa inflytande och nytta på individ-, organisations- och samhällsnivå
5. Möjliggöra bestående lösningar och långsiktig effektmätning

Något som uppmärksammas i allt högre grad, i både politik och forskning, är potentialen hos sociala innovationer att bidra till transformativ och systemisk förändring i samhället.<sup>79</sup> För att uppnå den potentialen kan vi behöva lyfta blicken från vårt befintliga ekosystem för social innovation i Sverige. Än så länge finns ett behov av särskilda ekosystem för social innovation och socialt företagande, vilket denna rapport visar. På sikt behöver dock allt fler aktörer anamma socialt innovativa arbetssätt för att kunna ta itu med komplexa samhällsutmaningar, förnya det svenska välfärdssystemet och uppnå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030, på ett systemförändrande och transformativt sätt.<sup>80</sup>

Hur skulle t.ex. våra förutsättningar att möta samhällsutmaningar påverkas om socialt innovativa arbetssätt inte bara tillämpas i enskilda initiativ och stödaktörer utan även i samhällets ordinarie system? Vilka värden skulle skapas om samtliga samhällssektorer överlag blir bättre på att i samverkan fånga upp och förstå samhällsutmaningar ur en mångfald av perspektiv och att skapa innovativa lösningar som gynnar berörda individer, organisationer och samhällsstrukturer?

I grunden finns goda förutsättningar för social innovation och socialt företagande i Sverige, i form av engagerade aktörer och en mångfald av enskilda initiativ. Den svenska regeringens strategi för socialt företagande och social innovation bidrog också med en god grund som samlande kraft. Det finns dessutom ett utbrett engagemang i många sektorer för att uppnå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Samtidigt råder det brist på tydligt politiskt stöd och styrning för social innovation och socialt företagande i Sverige. Det krävs tillgång till mer långsiktig och systematisk finansiering till att etablera och skala sociala innovationer och sociala företag. Det behövs också mer kunskap och forskning om social innovation, inklusive framgångsfaktorer och fallgropar för långsiktig samhällsförändring. Överlag behövs en tydligare organisering av ekosystemet för social innovation. Social innovation kan skapas och stöttas mer effektivt när den sker i organiserade och långsiktiga former.

En styrka i social innovation är att det kan bidra till att identifiera och adressera samhällsutmaningar som samhällets befintliga verksamheter inte förmår möta i

---

<sup>79</sup> Bonnedahl et al, 2022; Westley et al, 2017.

<sup>80</sup> Mötesplats Social Innovation, 2021.

dagsläget.<sup>81</sup> Det kan vara positivt med nya och alternativa initiativ, där enskilda aktörer kliver in och fyller luckor i ett bristfälligt välfärdssystem. Men det kan också utgöra en risk om staten därmed kan abdikera från sitt huvudansvar för att säkerställa en allmän välfärd.<sup>82</sup> Här kan det fokus som social innovation har på delaktighet, rättigheter och medbestämmande i det offentliga välfärdssystemet behöva stärkas, för att inte skapa kortsiktiga och ohållbara sidospår i samhällsutvecklingen.

Vilken relevans har då beskrivningen i denna rapport av ekosystemet med dess förutsättningar och utmaningar för genomförandet av Socialfondsprogrammet 2021-2027 i Sverige? Syftet med kompetenscentren är att stärka ekosystemen för social innovation i samtliga medlemsländer samt att fungera som resurs till förvaltande myndighet i genomförandet av programmet. Det särskilda programområdet för social innovation har potential att bidra till utveckling och test av nya lösningar för en mer inkluderande arbetsmarknad, samt kanske även att skala och sprida redan beprövade sociala innovationer. De projekt som finansieras inom skulle kunna stärkas genom att tillvarata befintlig kunskap om social innovation i Sverige och internationellt. De skulle även kunna stärkas genom stöd från de innovations- och företagsfrämjare som redan idag stöttar sociala innovatörer. Det finns även en potential i att synliggöra och stärka ESF:s "egna" ekosystem för social innovation, det vill säga fondens etablerade strukturer av stödmottagare och andra samhällsaktörer – vilket kan vara ett viktigt nästa steg för att möjliggöra projekt som löser samhällsutmaningar på systemnivå.

## 6.2 Rekommendationer

Här presenteras några rekommendationer för att stärka ekosystemet för social innovation i Sverige, samt för att integrera socialt innovativa arbetssätt hos aktörer i samtliga samhällssektorer.

- **Tydligare politisk styrning** på nationell, regional och lokal nivå med mål, uppföljning och budget för politiken för social innovation och socialt företagande för att möjliggöra långsiktiga lösningar på samhällsutmaningar.
- **Stärkt finansiering av social innovation** för att skapa långsiktiga förutsättningar för att utveckla, implementera och skala social innovation. Olika slags finansiella verktyg för detta behöver prövas och stärkas.
- **Stärkt ekosystem för social innovation.** Ökad samordning och koppling mellan olika samhällsaktörer och ekosystemet behövs för att möjliggöra bredare samhällsförändring. I detta omfattas även att möjliggöra sociala

---

<sup>81</sup> Gawell et al, 2020; Lindberg, 2021; Lindberg et al, 2018; Region Stockholm, 2020.

<sup>82</sup> European Commission, 2019.

innovatörer/entreprenörers samverkan med andra samhällsaktörer för ökat genomslag och skalning.

- **Säkerställ delaktighet och inflytande för målgrupper** och intressenter som direkt berörs av den aktuella samhällsutmaningen i satsningar för social innovation. På så sätt kan social innovation främja ett inkluderande och demokratiskt samhälle.
- **Integrering av social innovation i ordinarie verksamheter** genom att fler samhällsaktörer anammar socialt innovativa arbetssätt för att möta samhällsutmaningar. Det kan handla om att ge traditionella innovations- och företagsfrämjare incitament och kompetens att stötta social innovation och socialt entreprenörskap i större utsträckning än idag. Det kan även handla om att säkerställa att fler finansiärer fokuserar på samhällsutmaningar och Agenda 2030, samt stöttar fler delar och nivåer i social innovation. Detta kan underlättas av ökat lärande och samverkan mellan olika finansiärer och andra samhällsaktörer.
- **Främja lokala och regionala plattformar** för social innovation genom ökade kunskaper och exempel på hur sådana kan etableras och organiseras, med inspiration från befintliga exempel.<sup>83</sup> Plattformarna kan fungera som facilitatorer av social innovation genom att:
  - Samordna det regionala/lokala ekosystemet för social innovation
  - Koppla samman aktörer från alla samhällssektorer i samskapande, inkluderande processer för att möta samhällsutmaningar
  - Tillgängliggöra kunskaper och metoder för social innovation
  - Samordna och synliggöra resultat och värden från social innovation på lokal och regional nivå
- **Stärkt roll för akademi och forskning** i social innovation genom ökad forskningsfinansiering och utökning av akademins medverkan i samverkansprocesser för att möta aktuella samhällsutmaningar på nytänkande sätt. Forskning är även en viktig källa till omvärldsanalys inom social innovation och socialt företagande.
- **Synliggör och stärk ekosystemet för social innovation för ESF.** I genomförandet av Socialfondsprogrammet 2021-2027 kan ökade kompetenser, kontakter och metoder inom social innovation hos centrala aktörer, såsom handläggare, projektägare och samarbetsparter – samt närmare koppling till det

---

<sup>83</sup> Se t.ex. Partnerskapet för social innovation i Örebro län, <https://www.regionorebrolan.se/sv/regional-utveckling/kultur-och-civilsamhalle/civilsamhalle/partnerskapet-for-sociala-innovationer/>.

svenska ekosystemet för social innovation – öka möjligheterna för ESF-projekt att utveckla sociala innovationer som bidrar till systemförändring och hållbar utveckling.

## 7. Referenslista

---

- Ahmed, N., Reynolds, S., Stanley, I., Gulyurtlu, S., Gabriel, M. (2017). How is EU employment policy driving social innovation?. Social Innovation Community.
- \*Ashoka & Reach for Change (2021). Nordic Changemaker Map Sweden. Stockholm: Ashoka & Reach for Change.
- BEPA (2010). Empowering People, Driving Change – Social Innovation in the European Union. Bryssel: Bureau of European Policy Advisors, European Commission.
- Bonnedahl, K. J., Egan Sjölander, A., Lindberg, M. (red.) (2022). Social innovation för hållbar utveckling. Lund: Studentlitteratur.
- Butzin, A. & Terstriep, J. (2018). Actors and Roles in Social Innovation. I Howaldt, J., Kaletka, C., Schröder, A., Zirngiebl, M. (red.). Atlas of Social Innovation – New Practices for a Better Future. Dortmund: TU Dortmund University, sid 78-81.
- Domanski, D. & Kaletka, C. (2018). Social innovation ecosystems. I Howaldt, J., Kaletka, C., Schröder, A., Zirngiebl, M. (red.). Atlas of Social Innovation – New Practices for a Better Future. Dortmund: TU Dortmund University, sid 208-211.
- European Commission (2021). Building an economy that works for people: an action plan for the social economy. Bryssel: European Commission.
- European Commission (2013). Social innovation research in the European Union – Approaches, findings and future directions. Bryssel: European Commission.
- \*European Commission (2020). Social enterprises and their ecosystems in Europe – Comparative synthesis report. Luxembourg: European Union.
- \*European Commission (2019). Social enterprises and their ecosystems in Europe. Updated country report: Sweden. Author: Malin Gawell. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Gawell, M., Lindberg, M., Neubeck, T. (2020). Innovationslabb för social inkludering – erfarenheter från Vinnova-finansierade projekt. Stockholm: Idealistas.

- \*Hansson, J., Björk, F., Lundborg, D., Olofsson, L. E. (red.) (2014). An Ecosystem for Social Innovation in Sweden – A Strategic Research and Innovation Agenda. Lund: Lund University.
- Hugosson, S. & Wefer, J. (2021). Uppdrag att stödja utveckling av sociala företag – slutrapport. Stockholm: Vinnova.
- Kaletka, C., Markmann, M., Pelka, B. (2016). Peeling the Onion – An Exploration of the Layers of Social Innovation Ecosystems. *European Public Social & Social Innovation Review*, 1(2): 83-93.
- Lindberg, M. (2020). Stöttning av sociala innovatörer – forskningsanalys i projektet The Joint Way. Lund: Ideon Innovation.
- Lindberg, M. (2021). Social innovation i civilsamhällets organisationer – kunskapsöversikt och policyrekommendationer. Örebro: Entreprenörskapsforum.
- Lindberg, M., Tengqvist, A., Sevedag, V. (2018). Social innovation i Europeiska socialfonden. Stockholm: Forte & Svenska ESF-rådet.
- Lundgaard Andersen, L., Gawell, M., Spear, R. (red.) (2016). Social entrepreneurship and social enterprises – Nordic perspectives. New York: Routledge.
- \*Mötesplats Social Innovation (2021). European Social Enterprise Monitor – en delrapport från Sverige 2020-2021. Malmö: Mötesplats Social Innovation.
- Mulgan, G. & Pulford, L. (2010). Study on Social Innovation. London: The Young Foundation.
- Nachemson-Ekwall, S. (2021a). Dags att bry sig – så kan civilsamhället och den idéburna sektorn lyfta Sverige. Stockholm: Ekerlids Förlag.
- Nachemson-Ekwall, S. (2021b). En svensk social finansmarknad växer fram. Stockholm: Ramböll.
- \*Nordiska ministerrådet (2014). Sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon – kartlegging av innsatser for sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon i Norden. Köpenhamn: Nordiska ministerrådet.
- Regeringen (2020). Kommittédirektiv – En nationell samordnare för Agenda 2030. Dir. 2020:17. Stockholm: Miljödepartementet.
- Regeringskansliet (2018). Regeringens strategi för sociala företag – ett hållbart samhälle genom socialt företagande och social innovation. Stockholm: Näringsdepartementet.

\*Region Stockholm (2020). Redo för framtiden – socialt entreprenörskap i Stockholmsregionen. Stockholm: Region Stockholm.

\*Tillväxtverket (2017). Vilse i stöd-djungeln? Sociala entreprenörers behov av rådgivning och finansiering. Stockholm: Tillväxtverket.

United Nations (2015). Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. New York: United Nations.

\*Vinnova (2018). Social innovation i Sverige – Kartläggning av ekosystemet för social innovation. VR 2018:01. Stockholm: Vinnova.

Westley, F., McGowan, K. & Tjörnbo, O. (red.). (2017). The evolution of social innovation – building resilience through transitions. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.



Sabiedrības integrācijas fonds



“BuiCaSuS is a transnational project aimed to strengthen the capacities of national competence centres for social innovation. Partners come from Spain, Sweden, Latvia, and France. It is one of six consortia funded by the European Commission. Amongst its

tasks is to map current social innovation systems, support piloting and upscaling schemes, foster transnational learning on tools for innovation, and develop policy propositions for National competence centres.”